

SPRAWOZDANIE MERYTORYCZNE

Z DZIAŁALNOŚCI STOWARZYSZENIA MONAR

ZA 2013 ROK

Obszary i odbiorcy oraz skala i zakres
podejmowanych działań – na podstawie
danych zebranych przez Biuro Zarządu
Głównego Stowarzyszenia MONAR

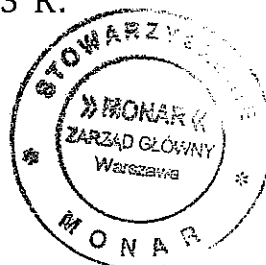
9

Warszawa-Śródmieście
KANCELARIA

31. 03. 2014

SPRAWOZDANIE MERYTORYCZNE

Z DZIAŁALNOŚCI
STOWARZYSZENIA MONAR
W 2013 R.

Opracowanie Przemysław Bogusz

I. OBSZARY I ODBIORCY ORAZ SKALA DZIAŁAŃ STOWARZYSZENIA MONAR

Nadrzędnym celem Stowarzyszenia MONAR jest prowadzenie działalności społecznie użytecznej, ochrona zdrowia społeczeństwa, świadczenie wszechstronnej pomocy na rzecz osób i grup wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz wywieranie wpływu na kształtowanie polityki państwa wobec tych osób i grup społecznych. Działalność ta jest prowadzona w trzech podstawowych obszarach, są to: profilaktyka zachowań ryzykownych, terapia uzależnień realizowana w poradniach i ośrodkach stacjonarnych oraz udzielanie pomocy osobom bezdomnym.

W tych trzech głównych obszarach mieszczą się działania MONARU w licznych dziedzinach, takich jak m.in. leczenie, poradnictwo i rehabilitacja; redukcja szkód; promocja zdrowia; pomoc społeczna i praca socjalna; reintegracja zawodowa i społeczna. Działania te są adresowane do osób (dorosłych i dzieci) uzależnionych, współuzależnionych i zagrożonych uzależnieniem (chemicznym, behawioralnym, czynnościowym); bezdomnych i zagrożonych bezdomnością; wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym z różnych powodów (podeszły wiek, choroba, niepełnosprawność, przemoc w rodzinie, itp.).

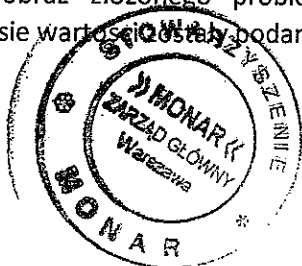
Stowarzyszenie MONAR działa na terenie całej Polski. W 2013 r. prowadziło **35 poradni** profilaktyki i terapii uzależnień, **30 ośrodków** rehabilitacyjno-readaptacyjnych dla osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych oraz **44 stacjonarne placówki dla osób bezdomnych i 3 noclegownie**.

Monarowskie poradnie udzieliły w ciągu 2013 r. przeszło **95,4 tys. porad**, w ponad 60 proc. przypadków korzystały z nich osoby uzależnione – pozostałe dotyczyły osób nieuzależnionych. Blisko 40 proc. spośród niemal **11 tys. osób**, które zgłosiły się do poradni, cierpiało na uzależnienia mieszane. Wśród tych, które uzależnione były od jednej substancji, najliczniejsze grupy stanowiły osoby zażywające przetwory konopi (21 proc.) oraz amfetaminę (9 proc.).

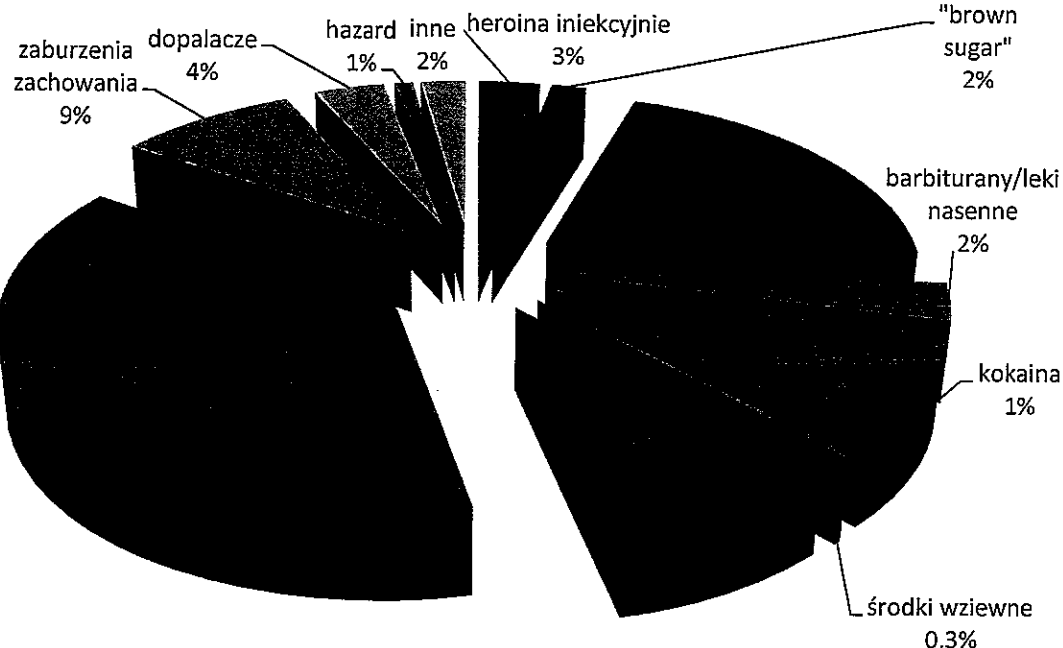
Mimo że na rynku usług medycznych funkcjonuje wiele poradni adresujących swoją ofertę tylko do osób uzależnionych od alkoholu, wiele takich osób zgłasza się także do poradni MONARU, które zajmują się całym spektrum uzależnień, w tym również uzależnieniami behawioralnymi (np. od hazardu, czy internetu). W 2013 r. poważny odsetek odbiorców oferty poradni stanowiły grupy osób zgłaszających się z takimi problemami, jak uzależnienie od alkoholu, bądź zaburzenia zachowania. Liczyły one odpowiednio 8 oraz blisko 9 proc. klientów tych placówek.

W poradniach prowadzone były także programy redukcji szkód, w tym stacjonarna i uliczna wymiana igieł i strzykawek służąca ograniczeniu rozprzestrzeniania się chorób przenoszonych drogą iniekcyjną. Pracownicy poradni zebrali łącznie **95 tys. igieł i strzykawek**, a rozdali ich ponad **112 tys.**

Jako że poradnie są pierwszym, najłatwiej dostępnym ogniwem w systemie pomocy osobom uzależnionym i trafia do nich cały przekrój populacji, szczególnie interesujące wydaje się zestawienie ich klientów z podziałem na rodzaje uzależnień, z jakimi się zgłaszają. Dane te dają wycinkowy (dotyczący jedynie poradni MONARU), ale ze względu na skalę działalności Stowarzyszenia jednak istotny obraz złożonego problemu społecznego, jakimi są w Polsce uzależnienia. Na poniższym wykresie wartości zostały podane w zaokrągleniu do pełnych procentów.

Zgłaszający się do poradni w 2013 r. z podziałem na uzależnienia (razem 10 960 osób)

Poza poradniami szeroką ofertą pomocy dla osób uzależnionych dysponowały stacjonarne ośrodki leczenia uzależnień. W 2013 r. leczyło się w nich **3 740 osób**.

Oprócz osób uzależnionych istotną grupą odbiorców działań Stowarzyszenia MONAR są osoby bezdomne. W 2013 r. placówki Ruchu Wychodzenia z Bezdomności MONAR-MARKOT dysponowały liczbą ponad **3,1 tys. miejsc** (z czego 2 684 dostępne było przez cały rok, a 489 utworzono dodatkowo w okresie zimowym). Z ich wsparcia skorzystały **6 124 osoby**; zdecydowaną większość z nich (4 704 os.) stanowili mężczyźni.

Wciąż zyskującym na znaczeniu elementem monarowskiego systemu pomocy jest postrehabilitacja, stanowiąca swoisty pomost pomiędzy procesami terapii osób uzależnionych, czy też readaptacji osób bezdomnych, a ich powrotem do samodzielnego życia w społeczeństwie. W 2013 r. Stowarzyszenie prowadziło **8 hosteli**, w których mieszkały **323 osoby**.

II. PROFILAKTYKA

Stowarzyszenie MONAR prowadzi działalność profilaktyczną w różnorodnych formach – w ramach indywidualnych kontaktów terapeutów z klientami w poradniach; podczas spotkań w placówkach oświatowych i wychowawczych, poprzez udział w imprezach masowych i wydarzeniach kulturalnych (takich jak koncerty i spektakle), a także realizując programy profilaktyczne adresowane do różnych grup odbiorców. Wspólnym mianownikiem dla wszystkich tych działań jest kształtowanie w społeczeństwie, a zwłaszcza wśród młodzieży, postaw sprzyjających wyborowi zdrowego trybu życia, unikaniu zachowań ryzykownych, mogących prowadzić do nałogów i zaburzeń w relacjach

społecznych na różnych płaszczyznach (w rodzinie, szkole, grupie rówieśniczej, środowisku zawodowym).

Poniższe zestawienie obejmuje szereg programów profilaktycznych realizowanych przez MONAR w 2013 r. na terenie całego kraju, na podstawie umów z Krajowym Biurem ds. Przeciwdziałania Narkomanii:

Umowa nr 26/P/13 - zad. nr 1 pn.: „Program profilaktyki selektywnej dla dzieci i młodzieży” - wsparcie. Placówki realizujące:

- ➔ Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyczno-Konsultacyjna w Bartoszychach
- ➔ Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyczno-Konsultacyjna w Bydgoszczy
- ➔ Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyczno-Konsultacyjna w Szczecinie
- ➔ Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyczno-Konsultacyjna w Nowej Soli
- ➔ Centrum Profilaktyki Dzieci i Młodzieży GAWROSZ w Zgorzelcu

Umowa nr 27/P/13 - zad. nr 1 pn.: „Program profilaktyki selektywnej dla dzieci i młodzieży” - powierzenie. Placówki realizujące:

- ➔ Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyczno-Konsultacyjna w Szczecinie
- ➔ Centrum Redukcji Szkód Warszawa

Umowa nr 62/R/13 - zad. nr 2 pn.: „Programy profilaktyki wskazującej dla osób używających narkotyków” - wsparcie. Placówki realizujące:

- ➔ Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień w Krakowie, ul. Św. Katarzyny 3
- ➔ Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień w Lublinie
- ➔ Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyczno-Konsultacyjna w Płocku
- ➔ Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyczno-Konsultacyjna w Warszawie, ul. Powstańców Wlkp. 17
- ➔ Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyczno-Konsultacyjna w Olsztynie
- ➔ Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyczno-Konsultacyjna w Stalowej Woli
- ➔ Centrum Pomocy Bliźniemu Monar-Markot w Warszawie
- ➔ Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień w Puławach
- ➔ Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień w Jeleniej Górze
- ➔ Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień w Łodzi
- ➔ Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyczno-Konsultacyjna w Nowej Soli
- ➔ Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień w Legnicy
- ➔ Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień w Elblągu
- ➔ Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyczno-Konsultacyjna w Szczecinie
- ➔ Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyczno-Konsultacyjna w Bydgoszczy
- ➔ Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień w Lesznie

Umowa nr 25/P/13 - zad nr 9 pn.: „Program wczesnej interwencji FreD”. Placówki realizujące:

- ➔ Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień w Legnicy
- ➔ Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień w Łodzi
- ➔ Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień w Krakowie, ul. Św. Katarzyny 3

Oprócz wymienionych programów MONAR realizował w 2013 r. autorskie projekty profilaktyczne. Jednym z nich jest projekt „Profilaktyka poprzez wartości”, w ramach którego doświadczeni w pracy z młodzieżą animatorzy prowadzą zajęcia w formie jednorazowych lub cyklicznych spotkań z grupami (klasami) w szkołach, a także organizują, lub współorganizują jednorazowe zdarzenia w postaci koncertów, zawodów sportowych, debat, sesji artystycznych, konkursów, zabaw integracyjnych, itp., połączonych z rozpowszechnianiem materiałów edukacyjnych na temat profilaktyki uzależnień. Do realizacji zajęć przeszkolonych zostało 26 animatorów reprezentujących placówki Stowarzyszenia z różnych miast, których kwalifikacje są potwierdzone wydanym przez MONAR certyfikatem.

Pomiędzy styczniem a czerwcem 2013 r., w Warszawie i okolicznych miejscowościach, wdrożono pilotażową wersję programu profilaktycznego, który początkowo nosił nazwę "Sami dla siebie i dla innych", a następnie zmienił nazwę na "Laboratorium Wiedzy Pozytywnej".

Jest to program szkolnej profilaktyki zachowań ryzykownych, ze szczególnym uwzględnieniem używania alkoholu; adresowany do młodzieży w wieku 13–14 lat (gimnazjaliści: pierwsza klasa i pierwszy semestr drugiej klasy), ich rodziców i nauczycieli. Jego celem jest promocja zdrowego stylu życia, a w szczególności m.in. ograniczenie spożycia napojów alkoholowych wśród uczniów gimnazjów. Podczas 12 spotkań organizowanych w formie ciekawych i angażujących młodzież warsztatów, gimnazjaliści mają nie tylko przyswoić sobie wiedzę na temat szkodliwości i ryzyka wiążących się z używaniem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, ale także m.in. poprawić swoje umiejętności z zakresu komunikacji, asertywności i samokontroli oraz spędzania wolnego czasu bez używania alkoholu i innych substancji psychoaktywnych.

Podczas pilotażowej edycji projektu prowadzono zajęcia w 20 klasach, 10 grupach nauczycieli i 10 grupach rodziców. Uczestniczyło w nich ok. 280 uczniów, 75 nauczycieli i 48 rodziców. Pilotaż ten poddano jakościowym i ilościowym badaniom ewaluacyjnym, a następnie, na podstawie doświadczeń zdobytych w trakcie realizacji zajęć oraz wyników badań ewaluacyjnych opracowano końcową wersję projektu, przeznaczoną do wdrożenia na szerszą skalę – na początek w województwach mazowieckim, pomorskim i wielkopolskim, docelowo zaś w całej Polsce.

Wśród działań profilaktycznych, prowadzonych przez MONAR poza poradniami i szkołami, do najważniejszych przedsięwzięć należał udział pracowników i wolontariuszy Stowarzyszenia w festiwalu Przystanek Woodstock, organizowanym w Kostrzynie nad Odrą przez Fundację Wielką Orkiestrę Świątecznej Pomocy. Jest to największa w Polsce i jedna z największych w Europie imprez muzyczna,

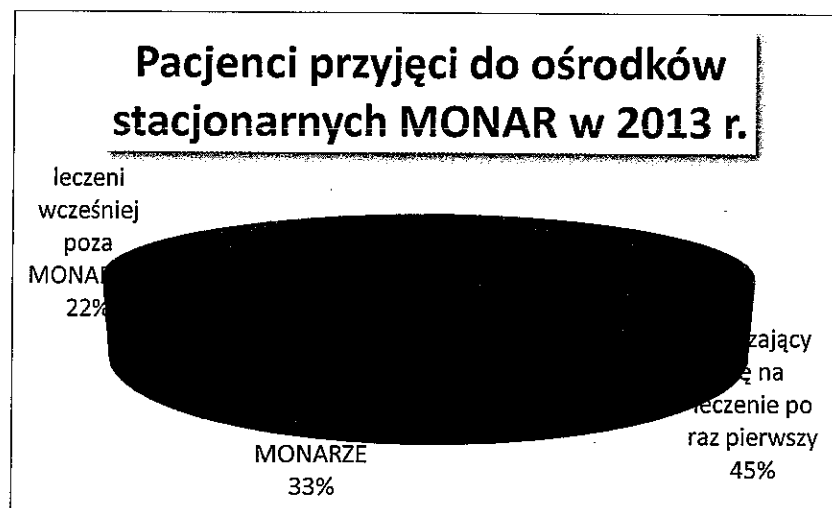

gromadząca co roku kilkuset tysięcy publiczność. W 2013 r. licząca blisko 40 osób ekipa MONARU zorganizowała dla uczestników festiwalu m.in. warsztaty profilaktyczne, artystyczne, bębniarskie, filmowe oraz punkt konsultacyjny i mobilne grupy promujące na terenie całej imprezy zabawę wolną od narkotyków. Działania o podobnym charakterze prowadziły ekipy partyworkerów podczas lokalnych imprez, w ramach pomniejszych projektów realizowanych przez poszczególne placówki (np. projekty **Alternative dance** poradni MONARU w Szczecinie, Częstochowie i Warszawie). Ponadto w 2013 r. Stowarzyszenie MONAR nawiązało współpracę z warszawskim Teatrem Kamienica. Terapeuci prowadzili zajęcia dla publiczności ze szkół gimnazjalnych i średnich po kolejnych przedstawieniach sztuki opartej na głośnej książce „My, dzieci z dworca ZOO”, poruszającej problem uzależnień wśród młodzieży.

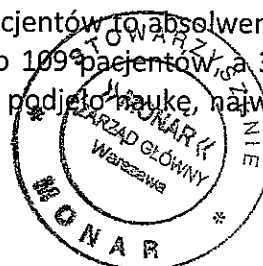
III. LECZENIE UZALEŻNIEŃ, REHABILITACJA I POSTREHABILITACJA

Ośrodki leczenia i rehabilitacji uzależnień Stowarzyszenia MONAR w 2013 r. dysponowały łączną liczbą **1 113 miejsc**. Na podstawie umów z Narodowym Funduszem Zdrowia realizowano w nich **42 programy** terapeutyczne o różnej długości: 5 krótkoterminowych (do pół roku), 20 średnioterminowych i 17 długoterminowych (do 2 lat).

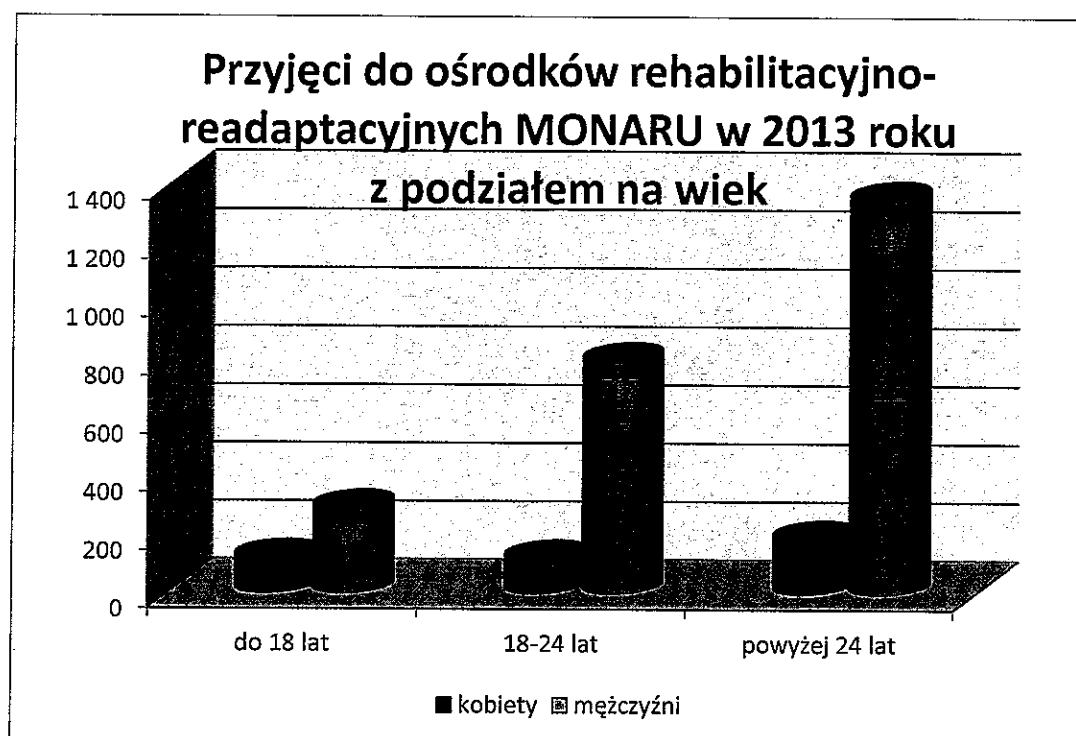
Spośród osób leczących się w ośrodkach największą grupę stanowili zgłaszający się na leczenie po raz pierwszy. Część pacjentów miała już za sobą próby terapii – bądź to w ośrodkach MONARU, bądź to w innych placówkach; proporcje poszczególnych grup ilustruje poniższy wykres.

Statystyczny pacjent ośrodka stacjonarnego to najczęściej mężczyzna w wieku powyżej 24 lat, z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym. W 2013 r. w ośrodkach MONARU leczyło się 1 413 osób z takim właśnie wykształceniem, 1 214 pacjentów to absolwenci szkół zawodowych, a 973 szkół średnich. Wykształcenie wyższe miało 109 pacjentów, a 31 osób nie posiadało żadnego wykształcenia. W czasie terapii 410 osób podjęto naukę, najwięcej w

liceach i technikach (189 os.) oraz gimnazjach (155). Poniższy wykres przedstawia podział pacjentów ośrodków stacjonarnych ze względu na płeć i wiek.

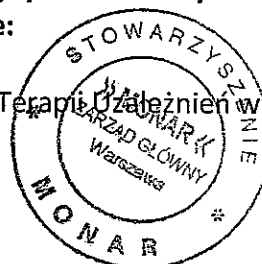
Odrębne statystyki dotyczą osób uzależnionych od alkoholu leczonych na podstawie kontraktu z NFZ w Oddziale Terapii Uzależnień działającym w strukturach Centrum Pomocy Bliźniemu MONAR-MARKOT przy ul. Marywilskiej w Warszawie. W 2013 r. na oddziale stacjonarnym leczyły się 92 osoby, a na oddziale dziennym 63 osoby.

Poza ośrodkami realizującymi programy terapeutyczne Stowarzyszenie MONAR prowadzi w oddziały detoksykacyjne w Krakowie i Warszawie. Warszawski detoks jest przeznaczony dla osób uzależnionych od alkoholu; w 2013 r. z jego pomocy skorzystało **688 osób** (643 mężczyzn i 45 kobiet), natomiast krakowski oddział przyjął w tym samym czasie **421 osób** (347 mężczyzn i 74 kobiety) uzależnionych od różnych substancji psychoaktywnych.

Oprócz leczenia finansowanego ze środków NFZ placówki MONARU, zarówno ośrodki jak i poradnie, realizowały także inne programy ukierunkowane na rozwiązywanie problemów związanych z uzależnieniami. Podobnie jak w dziedzinie profilaktyki, znaczącym partnerem MONARU w działaniach adresowanych do osób używających narkotyków, a także ich rodzin (w tym w realizacji programów wsparcia, programów postrehabilitacyjnych i redukcji szkód zdrowotnych wśród osób zażywających narkotyki) było Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii. Współpraca z KBPN w tym zakresie odbywała się na podstawie wymienionych poniżej umów.

Umowa nr 52/R/13 - zad. nr 3 pn.: „Program postrehabilitacyjny adresowany do osób po ukończonym procesie leczenia” - wsparcie. Placówki realizujące:

➔ Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień w Opolu

- ➔ Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień w Częstochowie
- ➔ Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyczno-Konsultacyjna w Nowej Soli
- ➔ Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień w Gdańsku
- ➔ Małopolski Zespół Hosteli Socjalno-Readaptacyjnych w Krakowie
- ➔ Stowarzyszenie MONAR Ośrodek Leczenia, Terapii i Rehabilitacji Uzależnień w Lipiance
- ➔ Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień w Elblągu
- ➔ Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień w Legnicy
- ➔ Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyczno-Konsultacyjna w Szczecinie

Umowa nr 23/P/13 - zad. nr 4 pn.: „Program wsparcia dla rodzin osób zagrożonych narkomanią i używających narkotyków” - wsparcie. Placówki realizujące:

- ➔ Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień w Łodzi
- ➔ Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyczno-Konsultacyjna w Olsztynie
- ➔ Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień w Legnicy
- ➔ Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyczno-Konsultacyjna w Szczecinie
- ➔ Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień w Gdańsku

Umowa nr 24/P/13 - zad. nr 5 pn.: „Ograniczanie ryzyka szkód zdrowotnych wśród okazjonalnych użytkowników narkotyków” - wsparcie. Placówki realizujące:

- ➔ Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyczno-Konsultacyjna w Szczecinie
- ➔ Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień w Częstochowie
- ➔ Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień w Warszawie, ul. Hoża 57

Umowa nr 53/R/13 - zad. nr 6 pn.: „Ograniczanie ryzyka szkód zdrowotnych i społecznych wśród osób uzależnionych od narkotyków” - wsparcie. Placówki realizujące:

- ➔ Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyczno-Konsultacyjna w Olsztynie
- ➔ Stowarzyszenie MONAR Ośrodek Leczenia, Terapii i Rehabilitacji Uzależnień w Krakowie, ul. Suchy Jar 4a
- ➔ Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień w Krakowie, ul. Św. Katarzyny 3
- ➔ Stowarzyszenie MONAR Krótkoterminowy Ośrodek Leczenia, Terapii i Rehabilitacji Uzależnień w Warszawie, ul. Wenedów 2
- ➔ Małopolski Zespół Hosteli Socjalno-Readaptacyjnych w Krakowie
- ➔ Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień w Puławach
- ➔ Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień w Częstochowie

Umowa nr 54/R/13 - zad. nr 7 pn.: „Program wspierający leczenie substytucyjne” - wsparcie. Placówki realizujące:

- ➔ Centrum Pomocy Bliźniemu Monar-Markot w Warszawie
- ➔ Małopolski Zespół Hosteli Socjalno-Readaptacyjnych w Krakowie

Umowa nr 55/R/13 - zad. nr 8 pn.: „Specyficzne programy kierowane do kobiet używających szkodliwie lub uzależnionych od narkotyków” - wsparcie. Placówki realizujące:

- ➔ Stowarzyszenie MONAR Ośrodek Leczenia, Terapii i Rehabilitacji Uzależnień dla Dzieci i Młodzieży w Gdańsku
- ➔ Małopolski Zespół Hosteli Socjalno-Readaptacyjnych w Krakowie
- ➔ Stowarzyszenie MONAR Ośrodek Leczenia, Terapii i Rehabilitacji Uzależnień dla Dzieci i Młodzieży w Łutej

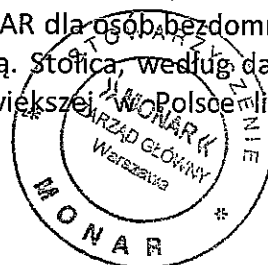
Ponadto 11 placówek MONARU (ośrodków i poradni) realizowało w 2013 r. ze środków Funduszu Rozwiązywania Problemów Hazardowych będących w dyspozycji Ministra Zdrowia „Program opieki i terapii patologicznych hazardzistów, osób z innymi uzależnieniami behawioralnymi, ich bliskich i rodzin”.

Od października 2013 r. działania Zarządu Głównego Stowarzyszenia MONAR dotyczące terapii i rehabilitacji osób uzależnionych wspierał pełnomocnik ZG, którym został Marek Grondas, certyfikowany specjalista terapii uzależnień, od 2007 r. kierujący Poradnią Profilaktyki i Terapii Uzależnień MONAR w Łodzi. Wśród działań podjętych w 2013 r. przez pełnomocnika były m.in. opracowanie szczegółowych modeli programów stacjonarnych i ramowego modelu placówki ambulatoryjnej, a także opracowanie ankiety i przeprowadzenie badania na temat potrzeb rozwojowych ośrodków stacjonarnych.

IV. POMOC DLA OSÓB BEZDOMNYCH

Działania Stowarzyszenia MONAR ukierunkowane na ograniczanie skali bezdomności i zapobieganie temu zjawisku składają się na kompleksowy, wielostopniowy system pomocy. Pierwszym ogniwem w tym systemie są streetworkerzy, którzy patrolują tzw. miejsca niemieszkalne, gdzie tymczasowe schronienie znajdują osoby bezdomne (są to np. pustostany, ogródki działkowe, węzły ciepłownicze, okolice dworców, itp.). Streetworkerzy sprawdzają, w jakim stanie są zamieszkujące tam osoby bezdomne, w razie potrzeby udzielają pierwszej pomocy, lub wzywają służby medyczne. Przede wszystkim jednak informują osoby bezdomne o dostępnych dla nich formach pomocy (m.in. jadłodajniach, ogrzewalniach, łaźniach) i motywują je do skorzystania z miejsc w schroniskach.

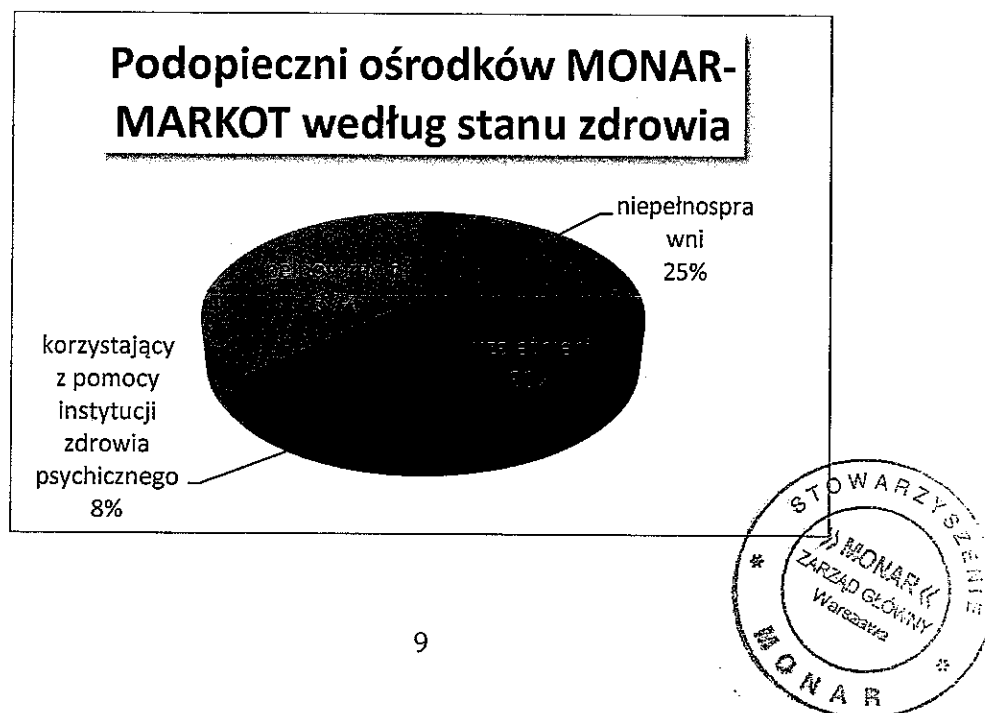
W 2013 r. program streetworkerski realizowany był w Warszawie, w ramach działalności Poradni Interwencyjno-Konsultacyjnej MONAR dla osób bezdomnych, na podstawie umowy z Miastem Stołecznym Warszawą. Stołeca, według danych Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, jest miastem o największej w Polsce liczbie

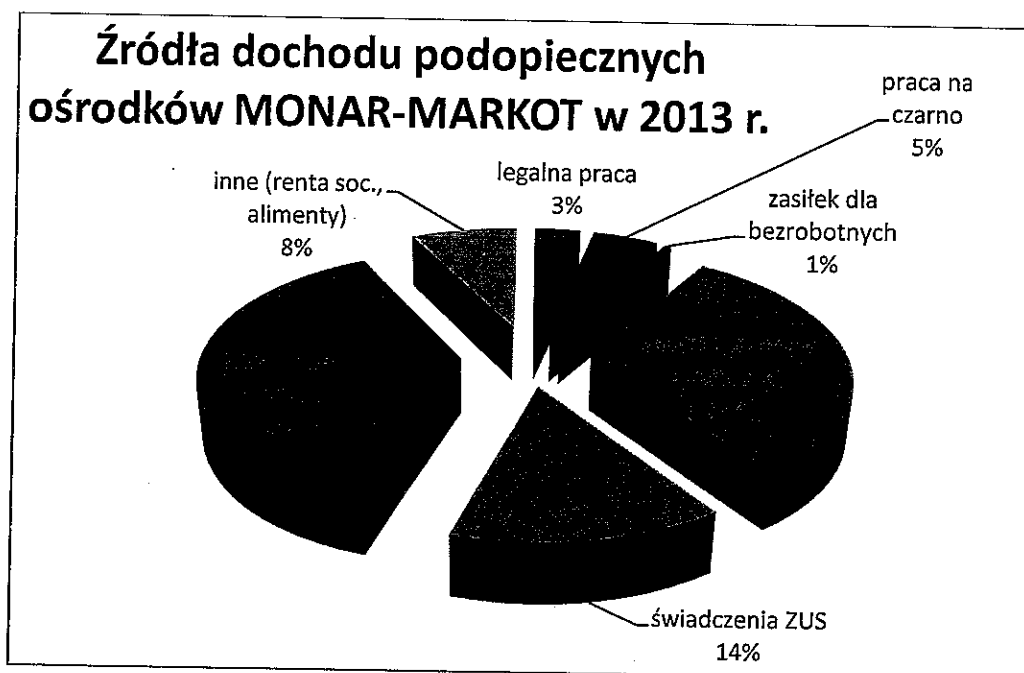
bezdolnych (1 835 os. – co plasuje ją na pierwszym miejscu w wynikach ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych przeprowadzonego w nocy z 7 na 8 lutego 2013 r.), a więc także o największych potrzebach w zakresie przeciwdziałania bezdomności. Streetworkerzy MONARU spędzili w terenie **768 godzin** patrolując miejsca niemieszkalne – samodzielnie, bądź we współpracy ze Strażą Ochrony Kolei (patrole nocne). Na podstawie zebranych informacji stworzyli spis miejsc niemieszkalnych obejmujący **88 lokalizacji**, a także bazę danych osób bezdomnych, z którymi nawiązali kontakt (na koniec 2013 r. liczyła ona **133 rekordy**). Oba zestawienia, jak również informacje o sytuacji osób bezdomnych zebrane przez streetworkerów, są istotne dla lepszego rozpoznania jakościowego zjawiska bezdomności w Warszawie, a także planowania i realizacji działań mających na celu motywowanie osób bezdomnych do skorzystania z innych niż streetworking form pomocy.

Ci, którzy zdecydują się na pomoc instytucjonalną, często swoje pierwsze kroki kierują do noclegowni i ogrzewalni. Oferty tych placówek uzupełniają się wzajemnie. W noclegowni na każdego czeka łóżko, ciepły posiłek i kąpiel, można tam przebywać od godz. 19 do 7 rano. W ciągu dnia natomiast działają ogrzewalnie, gdzie osoby bezdomne mogą spędzić czas od rana do wieczora, napić się ciepłej herbaty i zjeść wydawaną za darmo zupę. W 2013 r. Stowarzyszenie MONAR prowadziło jedną ogrzewalnię (przy ul. Kijowskiej w Warszawie) i trzy noclegownie – w Poznaniu, Krakowie i największą, na 300 miejsc, przy ul. Skaryszewskiej w Warszawie. Z pomocy uruchomionej w listopadzie ogrzewalni skorzystało do końca 2013 r. **979 osób**, którym wydano **1 958 posiłków**, a noclegownie, dysponujące w sumie 355 miejscami przyjęły **10 319 osób** (najwięcej w Warszawie – 9 514 osób).

Noclegownie i ogrzewalnie to tzw. placówki niskoprogowe, aby z nich skorzystać nie trzeba spełniać żadnych warunków (oczywiście zabronione jest spożywanie alkoholu). Na tych, dla których taka doraźna pomoc jest zachętą do podjęcia trwałej zmiany sposobu życia, czekają placówki stacjonarne Ruchu Wychodzenia z Bezdomności MONAR-MARKOT. Są to schroniska o różnych profilach (dla samotnych mężczyzn, matek z dziećmi, dla młodzieży, osób starszych, itd.), zapewniające cały wachlarz form pomocy – od wsparcia pracownika socjalnego przy wyrobieniu dokumentów i załatwieniu spraw urzędowych, przez opiekę pielęgniarzką i psychologiczną po możliwość odbycia terapii w przypadku osób uzależnionych.

Wśród bezdomnych korzystających w 2013 r. z pomocy stacjonarnych placówek Stowarzyszenia MONAR **najwięcej było osób w wieku 46-65 lat (2 712)**. Kolejne co do liczebności grupy stanowili podopieczni w wieku 19-45 lat (1 956 os.) i seniorzy powyżej 66 roku życia (912 os.). W schroniskach przebywało także 544 dzieci do 18 roku życia. Oprócz bezdomności problemami, jakie dotyczyły znaczną liczbę podopiecznych były brak pracy i kłopoty zdrowotne, zwłaszcza uzależnienie, które deklarowało 30 proc. osób w ośrodkach.

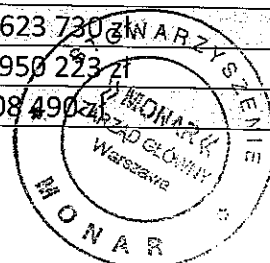

W tym kontekście szczególnie istotne wydają się liczne programy readaptacyjne realizowane w placówkach MONARU. W zależności od rodzaju ośrodka odpowiadają one na różne potrzeby podopiecznych – przygotowują ich do podjęcia pracy zawodowej, uczą racjonalnego gospodarowania pieniędzmi, pomagają odnaleźć się w relacjach społecznych.

V. PROGRAMY FINANSOWANE ZE ŚRODKÓW ZEWNĘTRZNYCH

Zarówno MONAR jako cała organizacja, jak i poszczególne placówki różnych typów starają się pozyskiwać z wielu źródeł fundusze na realizację projektów wpisujących się w potrzeby pacjentów, podopiecznych, a także lokalnych społeczności w miejscach, gdzie Stowarzyszenie prowadzi swoją działalność. W 2013 r. kontynuowano takie projekty rozpoczęte w latach ubiegłych. Do największych należały te finansowane ze środków Unii Europejskiej, a dokładnie z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, ujęte w poniższym zestawieniu.

TYTUŁ PROJEKTU	CZAS REALIZACJI	OGÓLNA WARTOŚĆ
Możesz Inaczej - IV edycja	2012.10.01-2014.12.31	1 868 373 zł
Model Działań Systemowych	2012.01.02-2014.12.31	1 411 933 zł
Moja pasja - moja praca	2013.03.01-2015.03.31	2 623 730 zł
PROM	2012.04.01-2014.04.30	1 950 223 zł
UI dla pszczoł	2012.01.02-2014.01.28	908 490 zł

Projekt **Możesz Inaczej** obejmuje szkolenie, aktywizację zawodową oraz integrację społeczną osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Jest przeznaczony dla młodzieży w wieku od 15 do 25 lat z województwa łódzkiego.

Do młodzieży z tego samego województwa skierowany jest projekt **Model Działań Systemowych (MDS)**, zakładający opracowanie, przetestowanie i wdrożenie kompleksowego systemu wsparcia młodzieży w świetlicach środowiskowych, poprzez zintegrowanie dotychczasowych oddziaływań (np. pracowników socjalnych, kuratorów, szkoły) i wprowadzenie nowych (metody społeczności korekcyjnej, modelu współpracy z przedsiębiorcami).

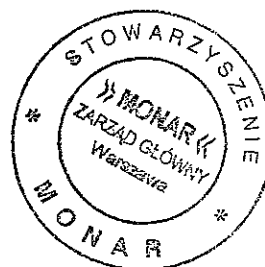
Młodzi (od 15 do 30 roku życia) mieszkańcy województwa łódzkiego mogą wziąć udział również w programie **Moja pasja - moja praca**, którego celem jest podniesienie poziomu aktywności zawodowej i społecznej oraz zdolności do uzyskania zatrudnienia. Udział w projekcie polega na realizacji ustalonej z doradcą zawodowym i opiekunem lub terapeutą indywidualnej ścieżki rozwoju osobistego i zawodowego.

Aktywizacji zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym służą także projekty realizowane przez Centrum Pomocy Bliźniemu MONAR-MARKOT w Warszawie (**PROM**) i Piłskie Centrum Pomocy Bliźniemu MONAR-MARKOT (**UI dla pszczół**). Uczestnicy pierwszego z nich, na podstawie indywidualnie opracowanych planów kariery, korzystają z możliwości podjęcia nauki zawodu i pokrycia związanych z tym kosztów, a także z pomocy w kontaktach z pracodawcami. Drugi projekt zakłada m.in. utworzenie spółdzielni socjalnych, zorganizowanie kursów przedsiębiorczości, małej gastronomii i innych, a także objęcie uczestników pomocą doradcy zawodowego, prawnika i psychoterapeuty.

W 2013 r. kontynuowany był projekt **Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej**, realizowany przez partnerstwo publiczno-społeczne, którego liderem jest rządowe Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich. MONAR należy do grona 11 organizacji wchodzących w skład partnerstwa i bierze udział w pracach mających na celu standaryzację pracy z osobami bezdomnymi, w tym opracowanie modelu Gminnego Standardu Wychodzenia z Bezdomności.

Zasięg ogólnopolski miał projekt **ABC budżetu domowego, oszczędzania i pożyczania**, realizowany z Narodowym Bankiem Polskim w ramach programu edukacji ekonomicznej. Podczas jego edycji w 2013 r. blisko 300 osób z 12 placówek MONARU wzięło udział w warsztatach, ucząc się jak planować swoje wydatki, konstruować budżet domowy, korzystać z podstawowych produktów bankowych i unikać spirali zadłużenia.

Ponadto poszczególne placówki Stowarzyszenia MONAR realizowały szereg pomniejszych projektów, współpracując w tym zakresie z wieloma partnerami na szczeblu gminnym, powiatowym, wojewódzkim i centralnym.

VI. WSPÓŁPRACA ZAGRANICZNA

W 2013 r. MONAR uczestniczył w partnerstwach realizujących dwa projekty międzynarodowe. Pierwszy z nich nosi nazwę **Building Together a Basic Course for the Prevention of Drug Addiction** i jest finansowany w ramach programu unijnego Transfer Innowacji Leonardo da Vinci. Jego główny cel to stworzenie wspólnego kursu profilaktyki on-line mającego udoskonalić umiejętności i wiedzę specjalistów i przygotować ich do realizacji działań profilaktycznych, w szczególności wśród młodzieży, identyfikowania czynników ryzyka oraz wzmocnienia czynników chroniących przed problemami związanymi z używaniem narkotyków. W ramach projektu stworzono platformę e-learningową dla szkolenia rodziców, nauczycieli i terapeutów uzależnień; dostępna jest ona w języku polskim, angielskim i w językach pozostałych partnerów.

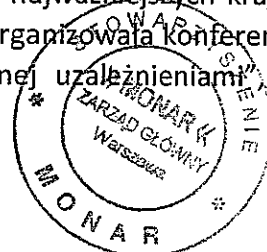
Drugi z projektów to **Podjąć wyzwanie: rozwój usług w celu zatrzymania rozprzestrzenienia HIV i gruźlicy wśród osób używających narkotyki iniekcyjnie w obwodzie kaliningradzkim**. Projekt jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej, a jego liderem została kaliningradzka organizacja pozarządowa YLA (KRDMOO Junaja Liderskaja Armija). Głównym celem projektu jest powstrzymanie epidemii HIV i gruźlicy, a także rozwój partnerstwa i współpracy pomiędzy organizacjami i instytucjami w Polsce, Rosji, na Litwie i w Niemczech zaangażowanymi w działalność z zakresu walki z HIV/AIDS i gruźlicą.

Ponadto w ramach międzynarodowych wizyt studyjnych i staży placówki MONARU podejmowały gości z Rosji, Białorusi, Ukrainy, Szwecji, Niemiec i Hiszpanii, a pracownicy Stowarzyszenia wyjeżdżali do Francji, Szwecji, Holandii i Rosji. Wśród innych inicjatyw związanych ze współpracą zagraniczną można wymienić młodzieżowy wolontariat krótkoterminowy ATD Workcamp oraz współpracę w ramach projektów **STENSUND FOLKHOGSKOLA** (Trosa, Szwecja), **ACU DETOX** (Bristol, wielka Brytania) i **COLLERATION II** (Correlation Network – Europejska Sieć na Rzecz Ochrony Zdrowia i Integracji Społecznej; Amsterdam, Holandia).

Předstawiciele MONARU brali udział w międzynarodowych spotkaniach, takich jak Kongres Lekarzy Narkologów Regionu Północno-Zachodniego w Rosji, Konferencja Redukcji Szkód w Wilnie, konferencja „Kraje nordyckie i bałtyckie przeciwko narkotykom – dobre praktyki, przeciwdziałanie i zapobieganie uzależnieniom wśród młodzieży” w Marianpolu na Litwie, a także w polsko-czeskiej grupie roboczej związanej z leczeniem odwykowym. Reprezentacja czterech ośrodków MONARU uczestniczyła w spotkaniu społeczności terapeutycznych Kulturfest, organizowanym przez pracowników i mieszkańców ośrodka Magdalena pod Pragą.

VII. KONFERENCJE, DZIAŁALNOŚĆ SZKOLENIOWA I BADAWCZA

W 2013 r. Stowarzyszenie MONAR było organizatorem konferencji poświęconych tematyce uzależnień i bezdomności, a jego przedstawiciele brali udział w najważniejszych krajowych spotkaniach tego typu. W kwietniu łódzka poradnia MONARU zorganizowała konferencję pt. „Możliwości skutecznej interwencji wobec młodzieży zagrożonej uzależnieniami”, której

celem było przedstawienie aktualnych zagrożeń i przegląd możliwości skutecznej interwencji wobec zagrożonych nastolatków.

Poradnia MONARU w Lublinie zorganizowała w maju konferencję pt. „Zagrożenia związane z hazardem i innymi uzależnieniami behawioralnymi - metody profilaktyki i sposoby rozwiązywania problemów w tym zakresie”. Jej uczestnikami byli pracownicy instytucji i urzędów realizujących zadania z zakresu ochrony zdrowia i polityki społecznej, a także przedstawiciele organizacji pozarządowych zajmujący się profilaktyką i terapią uzależnień oraz lekarze, pielęgniarki, policjanci, strażnicy miejscy, pedagodzy i nauczyciele.

„Zachowania ryzykowne młodzieży - perspektywy dla profilaktyki i terapii” - to temat konferencji zorganizowanej 14 czerwca 2013 r. w Gdańsku, pod patronatem Marszałka Województwa Pomorskiego, z okazji 30-lecia gdańskiego ośrodka MONARU - pierwszej tego typu placówki w Polsce dla uzależnionych dzieci i młodzieży do 21. roku życia. Konferencja odbyła się w gmachu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego. Wśród zaproszonych gości znaleźli się przedstawiciele urzędów, instytucji i organizacji zajmujących się profilaktyką i terapią uzależnień, a także reprezentanci środowiska akademickiego i placówek oświatowych. W roboczej części konferencji z referatami wystąpili specjaliści różnych dziedzin, wspólnym mianownikiem ich wystąpień były zachowania ryzykowne wśród młodzieży.

W Międzynarodowym Dniu Walki z Ubóstwem (17 października), odbyło się seminarium „Bezdomność - tu nie kończy się życie...”, adresowane do przedstawicieli ełckich jednostek pomocy społecznej, organizacji pozarządowych, podmiotów i osób działających na rzecz ubogich. Spotkanie, którego organizatorem był Dom dla Osób Bezdomnych i Najuboższych MONAR-MARKOT w Ełku, poświęcono działaniom i inicjatywom podejmowanym na rzecz osób będących w trudnej sytuacji życiowej, a w szczególności bezdomnych, niepełnosprawnych, starszych, dzieci wychowywanych w rodzinach rozbitych i niepełnych.

Na Uniwersytecie Szczecińskim odbyła się 6 listopada debata pt. „Co z tą marihuaną” zorganizowana przez Poradnię Profilaktyczno-Konsultacyjną MONARU w Szczecinie we współpracy z tą uczelnią. W programie znalazły się wystąpienia specjalistów z różnych dziedzin; w debacie wzięli udział m.in. lekarze, terapeuci uzależnień, prawnik i socjolog. Omawiano różne aspekty zażywania kanabinoli.

Również w listopadzie odbyło się seminarium „Społeczność terapeutyczna jako metoda terapii osób uzależnionych”, zorganizowane w Warszawie przez MONAR i Polską Federację Społeczności Terapeutycznych. Specjalnym gościem był prof. dr Eric Broekaert z Uniwersytetu w Gent (Belgia). Spotkanie ekspertów zajmujących się tematyką uzależnień było okazją do porównania rozwoju metody społeczności terapeutycznej w Polsce i w innych krajach europejskich na przestrzeni kilku dziesięcioleci, a także do dyskusji o perspektywach i wyzwaniach przed jakimi obecnie stoją terapeuci pracujący tą metodą.

Wśród branżowych spotkań organizowanych przez inne podmioty na szczególną uwagę zasługuje „Ogólnopolska konferencja na temat przeciwdziałania narkomanii” zorganizowana na zlecenie Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii w Konstancinie-Jeziornie w

dniach 21-23 października. Wśród jej uczestników byli przedstawiciele placówek MONARU z całej Polski, a szefowa stowarzyszenia Jolanta Łazuga-Koczurowska znalazła się w gronie wyróżnionych specjalnymi podziękowaniami z okazji 20-lecia KBPN.

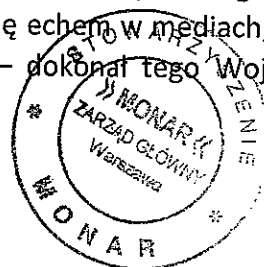
Szerzeg inicjatyw realizował Ośrodek Szkoleniowo-Badawczy MONAR. Należały do nich wdrożenie pilotażowej wersji programu „Laboratorium Wiedzy Pozytywnej” (szerzej opisanego w części sprawozdania dotyczącej profilaktyki), przeprowadzenie jego ewaluacji i opracowanie na podstawie jej wyników końcowej wersji projektu. Ponadto Ośrodek zaproponował wstępny zakres tematyczny raportu na temat stanu leczenia uzależnień od substancji psychoaktywnych w Polsce wraz z harmonogramem prac; zwrócił się do władz Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego z propozycją realizacji wspólnych badań systemu profilaktyki zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży w Polsce, w odniesieniu do rozwiązań przyjętych w wybranych krajach Unii Europejskiej (propozycja została przyjęta, odbył się cykl spotkań roboczych w tej sprawie).

W okresie od lipca do grudnia 2013 r. dyrektor Ośrodka Marcin J. Sochocki, jako przedstawiciel Stowarzyszenia MONAR, wziął udział w pracach zespołu opracowującego „System profilaktyki bezdomności i pomocy osobom bezdomnym w Warszawie” na zlecenie miasta stołecznego Warszawy. Opracowanie zawiera diagnozę systemu pomocy osobom bezdomnym w m. st. Warszawa, propozycje zmian systemu oraz plan operacyjny wdrożenia proponowanych zmian.

W 2013 r. powołano pełnomocnika Zarządu Głównego Stowarzyszenia MONAR do spraw wykluczenia społecznego (została nim Teresa Sierawska), który podejmował działania służące podnoszeniu kwalifikacji kadry placówek MONARU świadczących pomoc osobom bezdomnym. Zorganizowano 4 szkolenia dla kierowników placówek, mające na celu pogłębienie wiedzy na temat zagadnień z zakresu pomocy społecznej. Został opracowany program szkolenia podnoszącego kompetencje kierowników placówek **ABC pomagania – podstawy profesjonalnej pomocy osobom wykluczonym społecznie**. Program obejmuje 200 godzin szkoleń, w tym zajęcia warsztatowo-wykładowe oraz zajęcia praktyczne. W jego ramach zorganizowane 3 szkolenia, w których wzięło udział 50 osób z placówek dla bezdomnych (kadra kierownicza i pracownicy).

VIII. WYDARZENIA MEDIALNE, MONAR W ŚRODKACH MASOWEGO PRZEKAZU

W 2013 r. MONAR obchodził swoje 35-lecie. Zorganizowany z tej okazji 15 października Dzień Otwarty spotkał się z zainteresowaniem ze strony dziennikarzy i stał się okazją do przypomnienia dorobku stowarzyszenia oraz zaprezentowania działalności poszczególnych placówek. Innym sposobem na uczczenie jubileuszu, który odbił się echem w mediach, było wejście na Elbrus i zatknięcie na jego szczycie flagi MONARU – dokonał tego Wojciech Fijałkowski, wiceprzewodniczący Zarządu Głównego.

W Wielkopolskim Centrum Pomocy Bliźniemu MONAR-MARKOT w Rożnowicach pod Poznaniem odbyło się w dniach 4-6 września Monarowiska 2013 – spotkanie społeczności terapeutycznych z ośrodków MONARU w całej Polsce. Wzięli w nim udział pacjenci, podopieczni, członkowie i przyjaciele stowarzyszenia. W programie znalazły się rozgrywki sportowe i prezentacje artystyczne. Imprezę poświęcono pamięci Marka Stefaniaka, zmarłego kilka dni przed jej rozpoczęciem twórcy i dyrektora WCPB.

Szczególnie szeroko o monarowskich inicjatywach informowały I Program Polskiego Radia oraz lokalne oddziały Telewizji Polskiej. Oprócz relacji ze spektakularnych wydarzeń, w ciągu całego roku w prasie i mediach elektronicznych ukazywały się artykuły na temat działalności MONARU, wywiady z przedstawicielami Stowarzyszenia i wypowiedzi specjalistów zatrudnionych w poszczególnych placówkach – łącznie było to ok. 100 publikacji.

IX. SPRAWY ORGANIZACYJNE

Na koniec 2012 r. Stowarzyszenie MONAR liczyło 281 członków. W 2013 r. przyjęto 47 osób, skreślono 32 osoby, 5 osób zmarło, 1 osoba zrezygnowała z członkostwa, po uzupełnieniu składek przywrócono 3 osoby. Stan po zmianach wynosił **293 osoby**, w tym 156 kobiet i 137 mężczyzn.

Na podstawie umowy o pracę w Stowarzyszeniu zatrudnionych było **641 osób** (łączy wymiar etatów wyniósł 617,3). Ogółem, na podstawie umów o pracę i umów cywilnoprawnych zatrudnionych było **1107 osób** (umowy na świadczenie usług zawarte były z 98 osobami, umowy cywilno-prawne z 592 osobami, umowy wolontariatu z 10 osobami, w ramach stażu swoją pracę wykonywały 4 osoby).

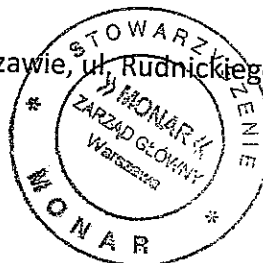
Zdecydowana większość osób zatrudnionych na podstawie umów o pracę posiadała wykształcenie wyższe (57,61 proc.) lub średnie (30,43 proc.). Wśród pracowników było 135 specjalistów terapii uzależnień (w tym 23 w trakcie certyfikacji) oraz 48 instruktorów terapii uzależnień (4 w trakcie certyfikacji).

W 2013 r. Zarząd Główny podjął 141 uchwał. Podjęto decyzje dotyczące m.in.:

- nabycia nieruchomości w Lutynce (woj. lubuskie),
- powołania Domu dla Osób Bezdomnych i Najuboższych w Lutynce,
- powołania Poradni Profilaktyczno-Konsultacyjnej w Wałczu (woj. zachodniopomorskie),
- powołania Fundacji na rzecz Reintegracji Społecznej i Zawodowej MONAR,
- przystąpienia Stowarzyszenia MONAR do Ogólnopolskiej Federacji na rzecz Rozwiązywania Problemów Bezdomności.

Zlikwidowano następujące placówki:

- Noclegownię dla Osób Bezdomnych i Najuboższych w Warszawie, ul. Rudnickiego 1A,
- Świetlicę „Dom ciepła” w Nasielsku (woj. mazowieckie),

Dom dla Osób Bezdomnych i Najuboższych w Bolęcinie (woj. małopolskie),

→ Poddębickie Centrum Pomocy Bliźniemu w Felixowie (woj. łódzkie).

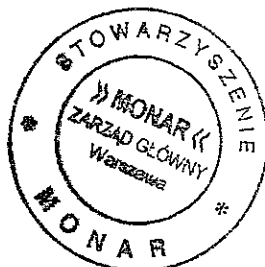
7 grudnia w Warszawie odbył się VIII Zjazd Sprawozdawczo-Wyborczy Członków Stowarzyszenia MONAR, który dokonał wyboru nowych władz Stowarzyszenia. W skład Zarządu Głównego weszli:

- ☒ Jolanta Łazuga-Koczurowska (przewodnicząca) - Ośrodek Leczenia, Terapii i Rehabilitacji Uzależnień dla Dzieci i Młodzieży w Gdańsku,
- ☒ Elżbieta Zielińska (wiceprzewodnicząca) - Ośrodek Leczenia, Terapii i Rehabilitacji Uzależnień w Głuskowie,
- ☒ Wojciech Fijałkowski (wiceprzewodniczący) - Ośrodek Leczenia, Terapii i Rehabilitacji Uzależnień w Graczech,
- ☒ Robert Starzyński (sekretarz) - Centrum Pomocy Bliźniemu MONAR-MARKOT w Warszawie,
- ☒ Piotr Adamiak - Ośrodek Leczenia, Terapii i Rehabilitacji Uzależnień w Łodzi,
- ☒ Lech Gąsiorowski (Piłskie Centrum Pomocy Bliźniemu MONAR-MARKOT),
- ☒ Zbigniew Kamieński - Ośrodek Leczenia, Terapii i Rehabilitacji Uzależnień dla Dzieci i Młodzieży w Gdańsku,
- ☒ Adam Lewicki - Poradnia Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień dla Młodzieży we Wrocławiu,
- ☒ Marta Stefaniak-Łubianka - Wielkopolskie Centrum Pomocy Bliźniemu MONAR-MARKOT.

VIII Zjazd Sprawozdawczo-Wyborczy Członków Stowarzyszenia MONAR wybrał także Główną Komisję Rewizyjną w składzie: Donat Kuczewski (przewodniczący), Anna Czapska i Helena Strzałkowska oraz Komisję Etyki, do której weszli Adam Nyk (przewodniczący), Anna Dolecka i Barbara Tokarska.

Sekretarz Zarządu Głównego
Stowarzyszenia MONAR

Robert Starzyński

Przewodnicząca ZG/
Stowarzyszenia MONAR

Jolanta Łazuga-Koczurowska